

ПЕРЕКЛАД І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Олена Пожарицька, Вадим Зеленський

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Актуальність цього дослідження визначається зростаючою роллю перекладу у сучасному світі, де точність передачі змісту та культурних нюансів стає необхідною для міжкультурної комунікації. У минулому переклад виконував функції адаптації іноземних ідей до місцевих контекстів. Сьогодні переклад набуває значення механізму забезпечення порозуміння, що потребує обережного підходу для уникнення викривлень та хибних інтерпретацій. Метою роботи є дослідження вербальних конструкцій та лінгвальних стратегій, що використовуються для пом'якшення або посилення значень у політичному перекладі, зокрема через аналіз культурно специфічних формулювань.

Основним матеріалом є політичні висловлювання, що містять елементи мовної ввічливості, зокрема фраза *“I would like you to do us a favor though”*. Використовуються методи лінгвістичного аналізу, зокрема теорія мовленнєвих актів Гордона і Лакоффа (Gordon & Lakoff) для розгляду формулювань як стратегії «негативної ввічливості» і аналіз подвійних об'єктів за методикою Хейла і Кейзера (Hale & Keyser).

Результати показали, що специфіка перекладу політичних фраз значною мірою залежить від лексичних та граматичних елементів, що впливають на тон і сприйняття висловлювань. Дослідження довело, що навіть м'які формулювання у політичному дискурсі можуть викликати неоднозначність, особливо якщо вони використовуються владними особами.

У політичному контексті переклад може стати прикладом до помилкової інтерпретації повідомлення і навіть викликати серйозні наслідки. Яскравим прикладом цього є телефонна розмова між президентом США Дональдом Трампом і президентом України Володимиром Зеленським у 2019 році. Висловлювання Трампа, яке було перекладене як *“I would like you to do us a favor though”* (Скандальна розмова, 2019), спричинило політичний скандал.

Для розуміння усієї комунікативної ситуації важливо звернутися до теорії мовленнєвих актів, зокрема до досліджень Гордона і Лакоффа, які стверджують, що такі формулювання можуть бути частиною стратегії «негативної ввічливості», що передбачає використання м'яких форм для збереження соціальної дистанції і уникнення тиску на слухача (Brown & Levinson, 1987, 132). Однак у політичній комунікації, де соціальні параметри, такі як дистанція (*D*), влада (*P*) та статус (*R*), мають велике значення, навіть пом'якшені форми прохання можуть бути сприйняті як тиск. Як зазначає Джон Серль (John Searle), в політичному контексті прохання, яке виходить від особи з владою, може бути сприйняте як вимога, навіть якщо формально це виглядає як ввічливе прохання. Фраза “*I would like*” виходить за межі простої ввічливості, натякаючи на приховане очікування відповіді, хоч і без прямого примушування. Стале словосполучення (collocation) “*do someone a favor*” (Cambridge Dictionary, 2024) додає цій фразі елемент доброзичливості та підтримки, який не передбачає зобов'язуючої відповіді (див. Табл.1).

Таблиця 1. *Аналіз граматичної структури фрази з подвійною об'єктною конструкцією “I would like you to do us a favor though” (Скандальна розмова, 2019)*

Частина речення	Синтаксична роль і тип	Функція в структурі
I	Підмет (Subject)	Особа, що замовляє послугу чи показує намір.
would like	Дієслово (головне, Main Verb)	Виражає бажання чи намір.
you	Реципієнт (перший об'єкт, Recipient - DP1) (вторинний підмет у межах складеного додатку)	Особа, що отримує послугу.
to do	Інфінітив (Infinitive) (вторинний присудок у межах складеного додатку)	Допоміжне дієслово для вираження наміру.
us	Об'єкт (другий об'єкт, Theme - DP2)	Одержувач послуги, в даному випадку – група осіб.
a favor	Об'єкт (дія, Object - NP)	Те, що надається, послуга.
though	Прислівник (Adverbial)	Модулює сенс, концентрує увагу на проханні.

Окрім семантичних особливостей, варто звернути увагу на граматичну структуру цієї фрази. Відповідно до теорії Кена Хейла і Джея Кейзера, така конструкція є стандартною для англійської мови, де дієслово має два додатки, які взаємодіють з ним через конкретне синтаксичне структурування (Emonds,

2007). “*I would like you to do us a favor though*” є типовим прикладом конструкції подвійного об’єкта (double-object construction), що складається з двох додатків: *you* (реципієнт) та *a favor* (об’єкт дії). У традиційній граматиці такі конструкції аналізуються як речення зі складним додатком (Complex Object), де складний додаток “*you to do*” є похідною від клаузи “*that you (should) do*” та на глибинному синтаксичному рівні представляє собою вторинний підмет та вторинний присудок.

Альтернативний переклад, міг би виглядати як «Було б важливо, щоб ви надали нам послугу» або «Ми очікуємо, що ви зробите нам послугу». Такий переклад, замість збереження м’якої форми «хотів би», висвітлює прихований підтекст очікування, яке й могло сприйматися як тиск.

Отже, переклад у міжкультурному контексті стає набагато складнішим завданням, ніж просто передача слів, він перетворюється на акт інтерпретації, який може значно вплинути на сприйняття повідомлення. Ввічливі формулювання, звичні в одній культурі, в іншій можуть набувати вигляду вимоги або тиску. Таким чином, перекладач стає не тільки мовним посередником, а й інтерпретатором намірів мовця, що вимагає надзвичайної обережності. Майбутні дослідження мають у планах зосередитися на розробці універсальних принципів для точнішого і культурно-зваженого передавання значень у політичних і дипломатичних висловлюваннях, що дозволить зменшити ризик непорозумінь і сприяти кращому міжкультурному діалогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скандальна розмова Зеленського з Трампом: повна розшифровка. *Корреспондент.net*. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/> (дата звернення: 11.11.2024).
2. Brown, P., Levinson, S. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 345 p.
3. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/do-a-favour> (дата звернення: 11.11.2024).
4. Emonds, J., & co-author. Double Object Constructions. December 2007. URL: <https://www.researchgate.net/publication/229763264> (дата звернення: 11.11.2024).